

2016-09-16

Ella-Britt Eriksson, Härnösands stift

Emma Fagerstrand, Barnrättskonsulterna

Barnkonsekvensanalys-bilaga indelningsärenden Krokoms Åre

Inledning och syfte

Från och med den 1 januari 2013 skall strategiska beslut i kyrkan på alla nivåer föregås av en barnkonsekvensanalys. Det innebär att de konsekvenser som beslutet kan få för barn skall utredas och belysas. En barnkonsekvensanalys ska bidra till att barnets rättigheter i linje med barnkonventionen inte äventyras, och att kyrkoledningens intention om barnets särställning kan stärkas.

Stiftstyrelsen i Härnösands stift ska under hösten 2016 fatta ett beslut om framtida indelning av de enheter som ingår i Krokoms och Åre kommuner. Då beslutet berör barn som vistas i dessa församlingar ska de aspekter som berör barn belysas i en barnkonsekvensanalys.

I enlighet med modellen för barnkonsekvensanalys kommer avstämning av församlingars arbete med barnrättsperspektivet ingå i stiftets visitationsarbete.

Den utredning som genomförts av indelningsgruppen har haft som syfte att besvara följande frågor:

1. Vilket pastoratsalternativ ger den ekonomiska ram som möjliggör att på sikt hålla de kompetenser som är önskvärda inom ett pastorat?
2. Vilket pastoratsalternativ tillvaratar de intressen som kommit till uttryck bland förtroendevalda och personal?

Syftet med den här barnkonsekvensanalysen är att belysa och lyfta fram de intressen som finns bland barn och unga, samt ledare, och som kan vara relevanta att beakta vid en indelningsförändring. Vi har utgått från följande frågeställning:

- Vilka aspekter bör, vid en sammantagen analys, särskilt beaktas med hänsyn till barnets bästa?

Utgångspunkter för analysen

I vår kartläggning, och som underlag för analysen har vi utgått från följande:

Statistik: Fakta om barnen i respektive upptagningsområde; vilka barn finns i området, och hur ser deras livsvillkor ut? Hur ser kyrkans barnverksamhet ut i området? ¹

Barns egna röster: Under maj månad genomfördes samtal med barn i samtliga församlingar samt med församlingars barn- och ungdomsledare. Sammanlagt deltog 60 barn i åldrarna 7-18 år. Personal i församlingen var ansvariga att samtalen genomfördes, val av grupp och metod för samtal. Till sin hjälp fanns ett kortfattat stödmaterial ” *Barnets bästa i indelningsärenden-barns delaktighet*” framtaget av Ella-Britt Eriksson, stiftet och Emma Fagerstrand. För att bearbeta materialet inbjöds barn- och ungdomsledare till en arbetsdag tillsammans med stiftet.

Församlingsinstruktioner: Vad lyfter man i församlingsinstruktionerna som möjligheter och utmaningar inför framtiden?

Barnkonventionen: Utgångspunkten för en barnkonsekvensanalys är alltid barnkonventionen. Framför allt har de vägledande principerna beaktats:

- Artikel 2: Inget barn ska diskrimineras
- Artikel 3: Barnets bästa ska beaktas i alla frågor som rör barn
- Artikel 6: Barnet har rätt till liv och utveckling
- Artikel 12: Barnet har rätt till deltagande och inflytande
- Artikel 30: Minoriteter eller personer som tillhör en ursprungsbefolkning har rätt till sin kultur, sin religion och sitt språk.

Beskrivning

Barns livsvillkor

Antal barn i Åre och Krokoms i åldrarna 0–17 år är sammanlagt 5 669. Ca 25 % av hela folkmängden. Sedan 2010 har det skett en liten ökning av antalet barn i de båda kommunerna. Den största andelen barn finns i Rödön, Näskott, Aspås och Ås pastorat och den lägsta andelen barn finns i Föllingebygdens församling. Den största åldersgruppen i antal är 0–9 år.

Flyktningmottagandet har ökat kraftigt. I Åre och Krokoms kommuner fanns den 1 september totalt 407 barn inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem. Av de var 71 i Åre och 85 i Krokoms ensamkommande. Det kan jämföras med samma tid 2014 då Åre endast hade 4 inskrivna barn, och Krokoms 47 barn. Flera församlingar nämner att man arbetar med nyanlända på olika sätt, men i vilken utsträckning detta är en verksamhet som också riktar sig till barn framgår inte.

I båda kommuner finns också barn som lever med låg inkomststandard. I Åre kommun är andelen något högre än i Krokoms och ligger på ungefär samma nivå som riket. Att leva med låg inkomststandard innebär att familjen inte har råd att betala boende och de mest nödvändiga

¹ Statistiken är hämtad från Barnombudsmannens databas Max 18, Rädda Barnens undersökning Ung Röst, Migrationsverket samt kyrkans interna statistikdatabas.

levnadsomkostnaderna. Gruppen kan väntas öka i takt med flyktingmottagandet. Bilden överensstämmer i stort sett med övriga landet.

Någon statistik baserat på etnisk bakgrund görs inte i Sverige, men historiskt finns samer i stora delar av bygden. I Föllingebygdens församling nämns en målsättning om att sudda ut gränser mellan samiska grupper och övriga. Målgruppen nämns dock inte i samband med barnverksamheten i någon av församlingarna

	ÅRE KOMMUN	KROKOM KOMMUN
Antal barn 2015 (31 december)	2 128	3 541
Barn i familjer som lever med låg inkomststandard (Riket 9%) ^[1] .	10%	6%
Asylsökande inklusive barn (sep 2016)	693	380
- Varav barn 0-17 år	229	178
- Varav ensamkommande barn i migrationsverkets mottagningssystem.	71	85

Kyrkans verksamhet.

Barn- och ungdomsverksamheten är viktig för alla församlingar. Verksamhet bedrivs på flera ställen, inte bara i tätorterna. I och med de långa avstånden mellan byarna finns det en flexibilitet och variation på hur verksamhetsgrupperna möts. En stor del av verksamheten sker i kyrkans egna lokaler, men man har även verksamhet på skolor eller andra mötesplatser på orten. Det finns en stor medvetenhet i församlingarna i vilken bygd man verkar i.

- 66% av barnen i församlingarna är medlemmar.
- Besök i öppna verksamheten ökar kraftigt.
- Antalet dop minskar, runt 50 % av alla barn döptes 2015.
- 46,4% av samtliga 15 – åringar konfirmerades 2015.
- Antalet unga ledare ökar, 66 stycken är aktiva 2015.
- Antal familjegudstjänster/familjemässor har minskat.

¹Indikatorn visar andelen barn som lever i familjer med låg inkomststandard. Indikatorn är ett mått på absolut ekonomisk utsatthet vilket innebär att måttet visar hur stor andel av barnen som lever i hushåll där inkomsterna inte räcker till för att betala boende och de mest nödvändiga levnadsomkostnaderna. Det skiljer sig från att mäta relativ ekonomisk utsatthet som visar hur stor andel av barnen som lever i de hushåll som har de lägsta inkomsterna i samhället.

Statistik Krokom-Åre

FÖLLINGEBYGDEN	2010	2015	VÄSTRA STORSJÖBYGDEN	2010	2015
Antal döpta	7	5	Antal döpta	20	9
Konfirmerade	12	5	Konfirmerade	26	7
Unga ledare	5	6	Unga ledare	1	8
Familjegudstjänster/mässor	6	8	Familjegudstjänster/mässor	2	0
Besök vid Öppenverksamhet	75	1 955	Besök vid Öppenverksamhet	1 802	2 670
Medlemmar i gruppverksamhet (4-19år)	64	75	Medlemmar i gruppverksamhet (4-19år)	67	66
Medlemmar barn/ungdomskörer	5	21	Medlemmar barn/ungdomskörer	0	0

OFFERDAL-ALSEN	2010	2015	ÅRE	2010	2015
Antal döpta	26	16	Antal döpta	36	30
Konfirmerade	18	2	Konfirmerade	10	28
Unga ledare	0	0	Unga ledare	1	2
Familjegudstjänster/mässor	7	7	Familjegudstjänster/mässor	10	5
Besök vid Öppenverksamhet	106	99	Besök vid Öppenverksamhet	1 028	4 370
Medlemmar i gruppverksamhet (4-19år)	40	82	Medlemmar i gruppverksamhet (4-19år)	45	126
Medlemmar barn/ungdomskörer	27	0	Medlemmar barn/ungdomskörer	75	72

RÖDÖN, NÄSKOTT, ASPÅS OCH ÅS	2010	2015
Antal döpta	89	82
Konfirmerade	64	49
Unga ledare	19	44
Familjegudstjänster/mässor	20	16
Besök vid Öppenverksamhet	3 217	3 932
Medlemmar i gruppverksamhet (4-19år)	2	82
Medlemmar barn/ungdomskörer	168	134

UNDERSÅKER -KALL	2010	2015
Antal döpta	24	25
Konfirmerade	20	24
Unga ledare	5	6
Familjegudstjänster/mässor	6	3
Besök vid Öppenverksamhet	3 831	2 000
Medlemmar i gruppverksamhet (4-19år)	82	66
Medlemmar barn/ungdomskörer	0	13

Barnens röster

De barn som fått komma till tals uttrycker föga förvånande att den verksamhet de deltar i är viktig och har betydelse. Det är kul att träffa kompisar, leka och sjunga. Ett viktigt ställe att hänga med kompisar.

”Man får leka lekar och får nya kompisar”

Att få vara tillsammans, dela en gemenskap spelar roll hos de barn som kommit till tals och flera av barnen tar upp detta som det viktigaste om varför de deltar i kyrkans verksamhet. Möten med andra stärker än själv.

”jag mår bra här. Det är ett bra häng, man lär sig nytt om Gud och om sig själv”

Några barn uttrycker det som en mötes plats där man kan släppa alla krav och får möjlighet att vara sig själv. Ledarna bidrar till att det är en öppen atmosfär.

”Det är bra folk här, gött häng och man är sig själv här. En slags fristad”

Vuxna barnledares röster

Ledarna vill att varje barn ska känna sig sedd och bekräftad, att de är viktiga och värda att bli lyssnade på. Att hälsa på barnen vid namn, att ta sig tid att lyssna är några sätt att uppnå detta. Barns behov av att bli sedda och lyssnade på är något att ta på allvar

”det är viktigt att vi visar på att det är på riktigt. Tilliten man får från barnen får inte missbrukas”

Ledarna vill erbjuda en öppen mötesplats där barnen kan känna sig trygga, en fristad där man kan vara sig själv. Ledarna upplever att barnens behov av samtal har ökat. Flera ledare i gruppen skapar trygghet och plats för detta.

”Jag ser att de små sammanhangen är livsviktiga. Att möjligheten att få tid att låta tankar växa i grupp är utvecklande”

Ledarna poängterar vikten av att skapa relationer. Den skapas genom möten och då är lokalen inte viktig utan mötet där och då. Man är även ”kyrka” på andra platser än just i kyrkans lokaler.

Ledarna upplever att närheten till verksamheten/ mötesplatserna har betydelse. Viktigt att verksamheten är nära barnen, så de kan komma själva, inte vara beroende av att föräldrar skjutsar.

Ledarna lyfte vikten av att barnen får möjlighet att påverka, vara delaktig i det fortsatta arbetet med verksamheten. Att vi fortsätter och lyssnar på barnen, nu när vi börjat.

”barnen visar stort intresse och engagemang. Det engagemanget behöver vi arbeta på för att fånga upp”

Diskussionsram – ett tillägg om barnets bästa

Inledningsvis kan vi konstatera att barn har i linje med barnkonventionen rätt till andlig utveckling, trygghet, lek, kultur och att bli lyssnade på. Även om underlaget inte är heltäckande, framgår att berörda församlingar erbjuder just detta. Förutom barnens egna upplevelser av en meningsfull verksamhet, framstår verksamheten som viktig mot bakgrund av det vi vet om barns livsvillkor; ökande stress, upplevelse av att inte bli lyssnade på o s v. Kyrkan har samma roll för barn som den man vill ha för vuxna, en plats att bara vara.

En viktig ingång i samtalet är därför att den verksamhet som riktar sig till barn går i linje med barnkonventionen och kyrkans uppdrag.

Det är därför angeläget att verksamheten för och med barn får full uppmärksamhet och beaktas på likvärdigt sätt som övriga aspekter inför ett beslut om indelningsförändring.

Det har också under processen framkommit sådant som är av vikt för processen, oavsett hur beslutet kommer att se ut. Vikten av att lyssna på barnen. En önskan från ledare är att det ska finnas utrymme för inflytande och delaktighet när det gäller utformningen av verksamheten. Engagerade ledare och barn är en förutsättning för att det finns någon verksamhet.

Ett första medskick är att närhet har betydelse. Närheten till verksamheten skapar förutsättningar för trygghet och relationer. En verksamhet där utrymme finns för möten och samtal kräver många vuxna, men också regelbundenhet

Har något av indelningsförslagen bättre förutsättningar att tillgodose närheten till verksamheten för så många barn som möjligt?

Vad kan kyrkan göra för att överbrygga de utmaningar som finns på grund av avstånden?

Enligt artikel 30 har barn som tillhör en minoritet eller ursprungsbefolkning rätt till sin kultur och sitt språk. Alla barn, oavsett bakgrund eller förutsättningar, ska också kunna ta del av den verksamhet som finns enligt artikel 2 i barnkonventionen.

Ett andra medskick är därför att en framtida verksamhet skapar förutsättningar för samiska barn att delta på lika villkor.

Har något av indelningsförslagen bättre förutsättningar att skapa verksamhet som når samiska barn på lika villkor?

Det framgår givetvis inte av underlaget under vilka ekonomiska förutsättningar barnen i verksamhet lever under, men klart är att det i området finns barn med låg inkomststandard som inte har råd med fritidsaktiviteter. Att det erbjuds avgiftsfri eller mycket förmånlig verksamhet är avgörande för dessa barns möjlighet att delta. Att kyrkan erbjuder detta är helt i linje med barnkonventionen. Barns rättigheter ska gälla alla barn på lika villkor, enligt barnkonventionens artikel 2. Då antalet asylsökande barn har ökat och förväntas vara fortsatt högt kommer gruppen av barn i ekonomisk utsatthet också att öka.

Ett tredje medskick är därför att en framtida verksamhet för barn bör ha förutsättningar att öka sitt fokus på barn i utsatta grupper.

Då dessa förutsättningar kan förändras är det viktigt att verksamheten kontinuerligt tar del av förändringar i omvärlden och snabbt har möjlighet att anpassa sig till nya utmaningar.

Har något av indelningsförslagen bättre förutsättningar att fokusera på barn i utsatta grupper och ställa om sin verksamhet vid behov?

Ett fjärde medskick handlar om att se över och nyttja den möjlighet som tillgången på unga ledare och ideella utgör. Detta är en resurs i mötet med barn, och en möjlighet för att uppnå god vuxennärvaro i verksamheten.

Har något av förslagen bättre förutsättningar att ta vara på den resurs som finns hos unga ledare och ideella?

Kortfattat kan man beskriva medskicket till den fortsatta processen på följande vis:

Viktig utgångspunkt/möjlighet/utmaning	Frågor att besvara vid slutlig analys
Närheten till verksamheten är viktig	<i>Har något av indelningsförslagen bättre förutsättningar att tillgodose närheten till verksamheten för så många barn som möjligt? Vad kan kyrkan göra för att överbrygga de utmaningar som finns på grund av avstånden?</i>
Alla grupper, även minoriteter, har samma rättigheter som andra barn.	<i>Har något av förslagen bättre förutsättningar att skapa verksamhet som når samiska barn på lika villkor?</i>
Förutsättningar bör finnas att möta barn i utsatta grupper, t ex nyanlända barn.	<i>Har något av indelningsförslagen bättre förutsättningar att fokusera på barn i utsatta grupper och ställa om sin verksamhet vid behov?</i>
Unga ledare och ideella är en möjlighet för framtida verksamhet.	<i>Har något av förslagen bättre förutsättningar att ta vara på den resurs som finns hos unga ledare och ideella?</i>

Sammanfattning och förslag

I inledningen till denna bilaga formulerades den övergripande frågan på följande vis:

- *Vilka aspekter bör, vid en sammantagen analys, särskilt beaktas med hänsyn till barnets bästa?*

För att besvara frågeställningen bör den kopplas samman med de frågor som utredningen formulerat vid arbetsgruppsmöten, se sid 22 i utredningen:

1. Vilket pastoratsalternativ ger den ekonomiska ram som möjliggör att på sikt hålla de kompetenser som är önskvärda inom ett pastorat?
2. Vilket pastoratsalternativ tillvaratar de intressen som kommit till uttryck bland förtroendevalda och personal?

Ekonomiskt hållbara enheter är en förutsättning också för en väl fungerande barnverksamhet. Då kan resurser frigöras också till personal i barn- och ungdomsverksamhet. Att eftersträva ekonomiskt hållbara enheter är därför på sikt också bra för barn, förutsatt att processen genomförs med barnens bästa för ögonen. Att barnets bästa beaktas vid en framtida organisationsförändring är något som indelningsstyrelsen/kyrkorådet bör följa upp i enlighet med kyrkomötets beslut om barnkonsekvensanalys.

När det gäller *barns intressen och barns bästa* kan vi konstatera att behov utifrån barnets perspektiv inte motsäger, snarare förstärker det som tidigare framkommit i dialog med personal och förtroendevalda. Det är det lilla sammanhanget som är viktigt, med tillgång till många vuxna som man känner igen och känner sig trygg med. En framtida organisation med lokala arbetslag, oavsett indelning, är därför bra också ur barnets perspektiv och bör organiseras så att vuxentäthet och regelbundenhet är möjlig.

I dialog med personal framkommer det att man vill undvika en arbetssituation med allt för långa resor. Det är naturligtvis begripligt, men man bör vid en ny organisation vara vaksam på att också väga detta mot barnens tillgång till verksamheten.

Den andra stora utgiftsposten jämte personal, är kostnader för lokaler. Här finns möjligen en *potentiell konflikt* att vara vaksam på. Naturligtvis behövs lokaler för att bedriva barnverksamhet, men det finns anledning att vara observant så att inte kostnader för lokaler i orimligt stor utsträckning drabbar barnverksamheten. Det är människorna, inte den fysiska lokalen, som verkar vara viktigast för barnen. Möjligen finns en skillnad mellan barn och vuxna, där vuxna oftare kan ha en relation eller ett behov av själva kyrkorummet.

I en framtida indelning är det också viktigt att organisationen, oavsett indelningsförslag, har förutsättningar att arbeta med grupper av *barn som är särskilt utsatta*, och har möjlighet att flexibelt ställa om vid förändringar eller akuta behov i omgivningen.

Stiftstyrelsen föreslås därför, med utgångspunkt i barnkonsekvensanalysen, besluta att:

- Fatta beslut om en långsiktigt ekonomiskt hållbar enhet vilket går i linje med barnets bästa.
- Uppmuntra indelningsstyrelsen att genomföra indelningsförändringen så att behoven för särskilt utsatta barn också kan mötas.
- Be indelningsstyrelsen att beakta principen om ickediskriminering och minoriteters rättigheter så att verksamheten blir tillgänglig för alla barn på lika villkor.
- Be indelningsstyrelsen att beakta barnets bästa genom förslag på lösningar som skapar tillgång till verksamheten trots stora avstånd.
- Be indelning styrelsen att beakta barnets bästa genom beslut som inte äventyrar barnens tillgång till vuxna ledare/ideella.